

för bondeståndet och dess ledamöter vid riksdagarna. *Den h-e talaren behagade yttra, att . . . Det h-a Bondeståndet. Den h-e ledamoten af Bondeståndet N. N.* — Syn. Se *Aktningvärd*.

HEDFÅR, n. 5. Ett slags liten fårart, med grof svart ull, på Skottlands och norra Tysklands heddar.

HEDNA. *I h. tider*, i den hedniska tiden.

Anm. Ordet torde kunna anses vara sammandraget af *Hedniska* (af adj. *Hednisk*), eller som en lemning af det gamla adjektivet *Heden*, hednisk.

HEDNING, m. 2. 1) En, som icke bekänner sig till någon af de tre hufvudreligionerna: den judiska, kristna och mohammedanska. — 2) (fig.)

a) En, som illa iakttagit kristendomens religionsbruk. — b) Kristen, hvilken lever som en hedning, i laster och brott. — 3) (bibl. o. teol.) *H-arne*, alla folk utom Judarna; äfv. alla folk, som ej bekänna kristna läran.

Anm. Ordet, som i fornspråket hette *Heidingi*, anses af somliga härleda sig ifrån det grekiska *Ethnikós*; andra, deremot, förmena, att det kommer af *Heid*, oodlad mark, öken, hvilken derivation äfven öfverensstämmer med den tyska benämningen *Heide*, och kan förklaras deraf, att hedningarne, sedan kristna läran började blifva rådande, drogo sig tillbaka till skogar och fjälltrakter.

HEDNINGAHUD, f. 2. Öfverhuden på nyfödda barn, hvilken småningom affjällar sig.

HEDNINGEBLÅSTER, m. sing. Se *Osmundsmide*.

HEDNISK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på hedendomen eller hedningarna. *En h. gudarlära, tro, dyrkan. H-a gudar, offer, fester.*

HEDNISKT, adv. Såsom en hedning. *Lesva h.*

HEDRA, v. a. 1. 1) Visa heder. *H. sina föräldrar. Du skall h. fader och moder. H. någon med ett besök, en bjudning, en skrifvelse, med sin uppmärksamhet.* — Syn. Åra, Beära. — 2) Göra heder åt. *H. sitt namn, sin familj, sin födelseort, sitt land, sitt tidevarf.* — 3) Lända till heder. *Det h-r mer hans hjerta än hans förstånd. Detta drag h-r honom.* (Ironiskt) *Det h-r dig just att göra så att så bete dig, o. s. v.* — *H. sig*, v. r. Göra sig hedrad, förtjent af heder. *Han h-r sig genom ett sådant uppförande. H. sig emot någon*, visa sig frikostig, hedersam emot honom. *Han h-r sig*, säges ironiskt om någon, som betar sig ganska illa. — Part. pass. *H-d* brukas ofta adjektivt i samma mening som: Ansedd, högaktad. *En h. man.*

HEDRÅNDE, a. 1. (egentl. part. akt.) Förtjent af heder. *En h. uppförande.* — Syn. Berömvärd, Berömlig, Prisvärd.

HEDSCHRA, heddschra, f. sing. (arab.; bet. egentl. utvandring) Mohammeds flykt ifrån Mecca år 622, hvarifrån Mohammedanerna börja sin tidsräkning. Skrifves äfv. *Hegira*.

HEGIRA, se föregående ord.

HEJ! häj, **HEJSAN!** häjsann. (fam.) Utrop, som uttrycker glädje, lustigt mod, eller uppmaning att rasat gå på, o. s. v. *Hej, bröder! låt oss lustiga vara. Hej! låt gå! Hejsan, brunte! spring på nu.*

HEJARE, m. 5. (t. *Heje*) Ett slags grof jernklubba eller jernklump, som upphissas och åter nedsläppes, för att utöfva samma, men vida starkare verkan än en hammare, och begagnas till mångahanda ändamål, såsom till pålars nedslående,

i jernsmedjor, vid stämpling, myntning, m. m. Kallas äfven Hercules, Slagverk.

HEJD, f. sing. Återhåll. *Utän h. Det är ingen h. med honom*, han har intet återhåll, är otyglad, låter ej återhålla sig. *Han super så, att det är ingen h. med honom.* — Syn. Se *Mätta*.

HEJDA, v. a. 1. 1) Göra, att någon stannar i sitt lopp, i en frivillig eller ofrivillig rörelse, eller att han saktar farten. *H. en springande. H. någon, som löper, för att kasta sig i strömmen. H. ett par skenande hästar.* Har äfven sak till objekt, t. ex.: *H. en båt, som håller på att följa med strömmen.* — Syn. Återhålla, Tillbakahålla, Få håll, hejd på. — 2) (fig.) Återhålla. *H. sin vrede, sin harm, sin ovilja*, ej låta den utbryta. *H. sina begär. H. ens raseri.* — Syn. Se *Återhålla*.

HEJDERIDARE, m. 5. Så kallades fordom en ridande jägeribetjent. Betyder egentl. Skogsryttare.

HEJDUK, häjduck, m. 2. (ungerska *Heidu*) 1) Ungersk soldat till fots. — 2) Tjenare, klädd på ungerskt vis.

HEJDUNDRANDE, häjdunnrande, a. 1. (fam. skämtv.) I högsta måtto ställig. *En h. bröllop, kalas.*

HEKATOMB, -- tå'mmb, m. 5. (gr. *Hekatomä*) 1) (ursprungl.) Offer af hundra oxar. — 2) Stort offentligt offer af djur eller invigda skänker.

HEKTIK, häckti'k, f. sing. (gr. *hektikós*) Tvinsot.

HEKTISK, hä'cktisk, a. 2. Med tvinsot behäftad.

HEL, nom. propr. f. I. Döds gudinnan enligt Asaläran.

Anm. *Hel*, som i fornspråket betydde *död*, uttalas allmänt: häll, men torde rättast böra uttalas: häl. Stöd deraf kan hämtas deraf, att i vissa provinser säges ännu i *hel* (uttalas: ihä!) i st. f. *ihjel*.

HEL! häll. II. Tillrop, hvarigenom man önskar någon lycka, välgång, välsignelse. *H. dig, du Herrans välsignade!*

Anm. *Hel* betydde i fornspråket: *helsa*.

HEL, hél, a. 2. III. 1) Som inbegriper alla sina delar; hvarifrån intet undantag, afdrag göres; odelad. *En h. kaka. En h. dag. EU h-t är. En h. provins. Ett h-t tal. H-a världen, jorden. H-a summan, arvet. H-a värd. Värk i h-a kroppen. Öfver h-a riket. H-a hans inkomst går till 600 r:dr. Staden har en h. mil i omkrets. Han dröjde der h-a åtta dagarna. H. och hällen*, utan minsta undantag, utan att förbigå något, t. ex.: *Läsa en bok h. och hällen. H-a veckan igenom. H-a vägen utefter. Af h-a mitt hjerta.* (I musik) *H. ton.* afståndet emellan tvänne tangenter eller toner, då blott en ligger emellan, t. ex. emellan c och d. — Syn. Odelad, Fullständig, All. — 2) Full. *Dricka ett h-t glas vin. En h. korg med frukt.* — 3) Oskadd, ej söndrig. *Ingen fönsterruta har fått blifva h. Rocken är ännu h. Hälla någon h. och ren, sörja för*, att dess kläder äro hela och snygga. (Fig. fam.) *Det är ej h-t för honom*, han är ej oskyldig, hans sak är sjuk, han har något att förebrå sig, något på sitt samvete. — 4) Helad, läkt. *Han har länge haft ett svårt sår, men han är h. nu igen.* — 5) Osmält. Endast i uttrycket: *Maten går h. ifrån honom.* — 6) (fam.) Fullkomlig. *Han är en h. karl.* — en dugtig karl. *Som en h. karl, dugtig, med*